

УДК 811.161.2'373.21(477.53-25)
<https://doi.org/10.33989/2524-2490.2020.32.202459>

ТЕТЯНА НІКОЛАШИНА
ORCID 0000-0002-7703-0334
(Полтава) (Poltava)

Place of work: *Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University*
Country: *Ukraine*
Email: *t.nikolashina@ukr.net*

ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЕННЯ ВІДАПЕЛЯТИВНИХ І ВІДАНТРОПОНІМНИХ УРБАНОНІМІВ м. ПОЛТАВИ

У статті простежено особливості творення відапелятивних і відантропонімних урбанонімів, які номінують той чи той внутрішньоміський об'єкт, відтворюють минулий і сучасний образ міста; схарактеризовано лексико-семантичний, морфолого-синтаксичний (різновид субстантивація), морфологічний способи творення.

Ключові слова: урбанонім; лексико-семантичний спосіб; морфолого-синтаксичний; онімізація; трансонімізація; структурний тип; структурна модель.

Урбанонімний простір міст постійно розвивається, оновлюється та віддзеркалює квінтесенцію загальнолюдських і національних цінностей. Аналіз урбанонімів дозволяє встановити факти держави, історії мови, етносу, краю, міста.

Заслужує на увагу дослідження української урбаноніміки таких науковців, як В. Горпинич, В. Лучик, Ю. Карпенко, В. Німчук, А. Загнітко, І. Кудрейко.

Початок ХХІ століття продукує наукові інтереси вбік урбанонімного простору різних внутрішньоміських об'єктів. Науковими здобутками употужнюється українська урбанонімія, зокрема дисертаціями О. Белей, Н. Лісняк, Н. Лесовець, О. Галай, А. Титаренко. В українській ономастиці питання деривації урбанонімів були й залишаються недостатньо вивченими. У сучасній лінгвістичній царині привертають увагу праці Ю. Карпенка про лексико-семантичний спосіб словотвору урбанонімів (Карпенко, 1992), О. Галай про джерела і способи творення урбанонімів (Галай, 2020), Т. Крупеньової про лексико-семантичні та словотвірні особливості годонімів міста Одеси (Крупеньова, 2015).

Актуальність пропонованої праці зумовлена потребою системного розгляду урбанонімів різних регіонів, оскільки урбанонімний простір м. Полтави майже не досліджувався, крім поодиноких наукових розвідок та праць історико-географічного характеру.

Дослідження сучасного урбанонімного простору м. Полтави потрібне для вироблення єдиних орфографічних і лексичних норм із метою їхнього відтворення у словниках «Державного реєстру речових прав на нерухоме майно», зокрема вагомим є багатоаспектний аналіз полтавських урбанонімів у контексті інтра- та екстралінгвальних чинників.

Мета розгляду полягає в з'ясуванні особливостей творення відапелятивних та відантропонімних урбанонімів м. Полтави.

Матеріалом для дослідження послуговували матеріали фондів Державного архіву, Полтавської міської ради, Полтавської філії державного підприємства «Інформаційний центр» Міністерства юстиції України. Укладений реєстр урбанонімів нараховує близько 1084 одиниць (Ніколашина, 2018, с. 320).

Урбанонімний простір функціонує як цілісна знакова система, яка підпорядкована законам української мови та екстралінгвальним факторам, зокрема політичним, соціально-економічним, етнокультурним, етноментальним.

На сьогодні є нагальна потреба проаналізувати урбаноніми духовної столиці України, дослідити їхню структуру, особливості творення. У сучасній лінгвістиці дедалі посилюється не лише зацікавлення ментальною специфікою з огляду на активні процеси націєтворення впродовж останніх десятиліть і залежність урбанонімів від державної політики, а й з'ясування структурно-семантичних особливостей відповід-

них лінгвоодиниць. Теоретичні засади щодо особливостей творення урбанонімів закладені у працях як вітчизняних, так і зарубіжних мовознавців (В. Горпинича, Ю. Карпенка, В. Німчука, Л. Масенко, Н. Подольської, О. Суперанської та ін.).

Склад урбанонімів поповнюється за рахунок загальних і власних назв. Продуктивними при творенні урбанонімів визначають два процеси – онімізацію та трансонімізацію, які репрезентують лексико-семантичний спосіб словотвору. Відомий український мовознавець Ю. Карпенко зазначає, що «фактично онімізація і трансонімізація відбуваються завжди при утворенні кожної нової власної назви, оскільки будь-який онім утворюється на базі апелятива (або сукупності апелятивів) чи іншого оніма» (Карпенко, 1990, с. 37).

Трансонімізація – це «перехід оніма з одного розряду до іншого» (Карпенко, 1990, с. 138; Бучко, 2012, с. 182). У номінативних процесах власних назв основними механізмами лексико-семантичного способу словотвору вважають, «крім трансонімізації, онімізацію (перехід загальної назви у власну) та онімотрансонімізацію (комбіноване використання різновидів за моделлю: онімізація + трансонімізація)» (Лукаш, 2014, с. 103).

Наголосимо, що продуктивним способом творення урбанонімів від особових імен є мезонімізація. Професор Ю. Карпенко вперше використав термін «мезонімізація». Мезоніми – це слова «з однаковою звуковою формою і різною семантикою, взаємопов'язаність якої виразно сприймається мовцями, але настільки віддаленою, що ці слова не становлять семми одного слова» (Карпенко, 1990, с. 37).

На думку М. Яковенко, трансонімізація – це ономастична універсаль, яка включає абсолютну трансонімізацію (характерна для топонімів, що мають меморіальний характер) і трансонімізацію, ускладнену деривацією за допомогою онімічних формантів (Яковенко, 2009, с. 7). Дослідниця вважає, що «утворення власної назви зумовлене двома основними, тісно зв'язаними між собою принципами: суспільно-історичним і лінгвістичним» (Яковенко, 2009, с. 7).

Заслуговує на увагу наукова розвідка О. Галай, у якій зазначено, що мезонімізація є класичним способом творення урбанонімів від особових імен, віднесено урбаноніми на зразок *вул. Коцюбинського*, *вул. Стефаника* до трансонімізованих мезонімів (Галай, 2020, с. 33).

Урбанонімний простір м. Полтави поповнюється за рахунок загальних та власних назв, при цьому можна виділити ядро й периферію аналізованих урбанонімів, ядром урбанонімів слугують відапелятивні урбаноніми (682 лінгвоодиниці – 48%), периферію репрезентують відантропонімні урбаноніми (282 лінгвоодиниці – 41%) та комбіновані урбаноніми (120 лінгвоодиниць – 11%).

Розглянемо урбаноніми лексико-семантичного способу деривації, які творяться шляхом онімізації апелятивів та трансонімізації інших онімів у назви вулиць, провулків, майданів, проспектів тощо.

Антропоніми (прізвища, імена та прізвища, ініціали та прізвища, псевдоніми), які граматично репрезентовані генітивом, слугують мотивувальними основами урбанонімів. На перший погляд, граматичне оформлення урбанонімів за допомогою генітива на зразок *вул. Миколи Дмитрієва*, *вул. Кричевського*, *бульвар В. Боровиковського*, що вказує на належність, але родовий відмінок в абсолютно трансонімізованих урбанонімах із меморіальним значенням утрачає типове для нього значення посесивності. Незважаючи на значну кількість тотожних назв, у кожному урбанонімі чітко простежується зв'язок із мотиватором, наприклад, *вул. Дмитра Коряка*, в основі меморізовано постать полтавця, українського громадського та військового діяча, учасника АТО, бійця полку «Азов» із позивним «Брат» Дмитра Коряка (1989–2015). В урбанонімі легко простежити мотивувальне й мотивоване слово. У проаналізованому прикладі посесивне відношення трансформоване з метою меморіалізації певної особи в урбанонімі, такі одиниці ми зараховуємо до абсолютно трансонімізованих урбанонімів із меморіальним значенням.

520 урбанонімів утворено внаслідок абсолютної трансонімізації, що складає 48%, серед них 99,5% таких урбанонімів виражені формою родового відмінка однини (*вул. Короленка*, *вул. Віктора Носова*, *вул. Василя Капніста*), 0,5% родового відмінка множини (*вул. Братів Зерових*, *вул. Родини Іваненків*).

Склад урбанонімів активно поповнюється й за рахунок апеллятивної лексики. Наголосимо на тому, що активна взаємодія апеллятивної та пропріальної лексики пояснюється прагненням суспільства називати вулиці, провулки, проспекти, майдани та інші об'єкти інфраструктури міста з метою орієнтації та легкістю їхнього запам'ятання.

Загальні назви поповнюють склад урбанонімів (загалом 45 одиниць – 4%), які граматично виражені: 1) 47% – іменником у родовому відмінку однини на зразок *вул. Дружби, вул. Єднання, вул. Злагоди, вул. Панянки, проспект Незалежності*; 2) 53% – іменником у родовому відмінку множини на зразок *вул. Автомобілістів, вул. Аеронавтів, вул. Буровиків*; 3) 1% – іменником у називному відмінку однини на зразок *вул. Яр*.

Морфолого-синтаксичний спосіб деривації (субстантивація з одночасною онімізацією) репрезентують 536 субстантивованих відапеллятивних назв, що складає 58%. Умовно їх можна поділити на два типи: 1) урбаноніми, утворені від непохідних якісних прикметників (19 одиниць, що становить 4%), наприклад: *вул. Велика, вул. Далека, вул. Зелена, вул. Прозора*; 2) урбаноніми, в основі яких відносні прикметники (517 одиниць, що становить 96%), наприклад: *вул. Авіаційна, вул. Айвова, вул. Гаражна, вул. Горіхова*.

Зазначені вище субстантивні апеллятиви репрезентують значну групу дериватів. На думку Н. Сокіл, «мікротопоніми-субстантиви, які виникли внаслідок морфолого-синтаксичного способу деривації, ілюструють процес спрощення складених структур з метою економії мовних ресурсів» (Сокіл, 2007, с. 9).

Проаналізуємо урбаноніми морфологічного способу деривації. Порівняно з урбанонімами, твірною основою яких слугують власні назви, урбаноніми апеллятивного походження увиразнюються більшою варіативністю словотворчих формантів. Найпродуктивнішим серед морфологічного способу словотвору є суфіксальний спосіб творення відносних прикметників. Проаналізований фактичний матеріал дозволяє визначити найпродуктивніші суфікси: 1) **-н-** (*вул. Барикадна, пров. Азимутний, пров. Bastiонний*), **-ов-** (*вул. Берегова, вул. Вільхова, вул. Волошкова*), **-ян-** (*пров. Бавовняний, вул. Весняна, пров. Вітряний*), **-ев-** (*пров. Вишневий, вул. Грушева, вул. Липнева*); 2) **-ськ-** репрезентує неінтерфіксальні прикметники (*вул. Волинська, вул. Гетьманська, пров. Андрійвський*) та інтерфіксальні відносні прикметники **-івськ-** (*вул. Вакуленцівська, вул. Гожулівська, пров. Барбінківський, пров. Продмашівський*), **-янськ-** (*пров. Опішнянський, пров. Очеретянський*), **-анськ-** (*пров. Половчанський, вул. Рибчанська*).

При творенні відносних прикметників менш продуктивні суфікси: **-ист-** (*пров. Барвистий, пров. Гористий*), **-ок-** (*пров. Глибокий*), **-ин-** (*вул. Журавлина, вул. Тополина, пров. Пташиний*), **-ічн-** (*вул. Археологічна, вул. Астрономічна, вул. Геологічна*), **-ичн-** (*вул. Ароматична, вул. Геодезична*).

Більшість якісних прикметників в основі урбанонімів мають непохідну основу на зразок *вул. Прозора, вул. Світла*, лише декілька утворені суфіксальним способом за допомогою формантів **-ок-, -ек-, -лив-**, наприклад: *пров. Високий, вул. Далека, пров. Щасливий*.

Урбаноніми, в основі яких відносні прикметники, утворені префіксально-суфіксальним способом творення, формують найменшу групу, їхня кількість становить 10 одиниць (наприклад: *вул. Надворсклянська, вул. Підгірна, вул. Підлісна, вул. Піднасинна, вул. Придорожня, вул. Привокзальна*).

Відапеллятивні урбаноніми формують складні та складноскорочені утворення. Перша група кількісно незначна (24 одиниці). Здебільшого основоскладання супроводжується суфіксацією й репрезентоване такими словотвірними моделями: 1) «якісний прикметник + інтерфікс **-о-** + іменник + інтерфікс **-ів-** + словотворчий формант суфікс **-ськ-**» на зразок *Біла Церква – білоцерківська – вул. Білоцерківська*; 2) «якісний прикметник + інтерфікс **-о-** + іменник + інтерфікс **-ан-** + словотворчий формант суфікс **ськ-**» на зразок *Мала Рудка – малорудчанська – вул. Малорудчанська*; 3) «якісний прикметник + інтерфікс **-о-** + іменник + інтерфікс **-ян-** + словотворчий формант суфікс **-ськ-**» на зразок *Великий Рогіз – великорогізнянська – вул. Великорогізнянська*; 4) «якісний прикметник + інтерфікс **-о-** + іменник + словотворчий формант суфікс **-ськ-**» на зразок *Нижні Млини – нижньомлинська – вул. Нижньомлинська*; 5) «відносний прикметник + інтерфікс **-о-** + іменник + словотворчий формант суфікс **-ськ-**» на зразок *повітряний флот – повітрянофлотський – вул. Повітрянофлотська*; 6) «якісний прикметник + інтерфікс **-о-** + іменник + словотворчий формант суфікс **-н-**» на зразок

прямий кут – прямокутний – пров. Прямокутний; 7) «порядковий числівник + інтерфікс **-о-** + іменник + словотворчий формант суфікс **-ев-**» на зразок *перше травня – першотравневий – пров. Першотравневий, бульвар Першотравневий*.

Спорадично твірними слугують звукові та буквені абрєвіатури в урбанонімах, а це доводить, що абрєвіація є непродуктивним способом творення урбанонімів. Найменування, у складі яких абрєвіатури, репрезентують незначну частку від усіх урбанонімів (3 лінгвоодиниці – 0,2%), наприклад: *пров. ХТЗ (Харківський тракторний завод), вул. ПРЗ (Паравозо-ремонтний завод), вул. Героїв АТО (антитерористична операція)*.

Складені урбаноніми об'єднують 37 одиниць і творяться також шляхом меномізації, серед них нумеративно-генітивні сполуки: 1) нумеративи з розрізненням ідентичних лексичних основ, у структурі урбаноніма «порядковий числівник + іменник у номінативі» або «порядковий числівник + прикметник», наприклад: *1-а Лінія, 1-й Проїзд*; 2) нумеративи з розрізненням ідентичних лексичних основ, у структурі урбаноніма «порядковий числівник + прикметник у номінативі», наприклад: *пров. 1-й Річковий, 1-й Фізкультурний*; 3) нумеративи з розрізненням ідентичних лексичних основ, у структурі урбаноніма «іменник у номінативі + кількісний числівник», наприклад: *Сади-1, Сади-2*; 4) нумеративи з указуванням на знаменну історичну дату чи назву певного державного свята, у структурі урбаноніма «порядковий числівник + іменник у генітиві», наприклад: *вул. 8-го Березня, вул. 110-річчя Полтави, 9-го Січня, вул. 9-го Травня*.

Зовсім незначну підгрупу репрезентують складені урбаноніми, кількість яких становить 17 одиниць. Складну структуру формує ад'єктивно-номінативне утворення в називному відмінку однини, яке здебільшого включає якісний прикметник, що вказує ту чи ту особливість номінованого об'єкта, та топографічний елемент, наприклад: *вул. Зелений Острів, пров. Зелений Яр, вул. Новий Базар*. В урбанонімі закарбовано певну історичну подію на зразок *вул. Степового Фронту, вул. Революції Гідності, вул. Небесної Сотні, вул. Шведська Могила*. В основу урбаноніма покладено назву певної організації, наприклад: *вул. Червоного Хреста*.

Псевдоніми репрезентують складені структури в основі урбанонімів, наприклад: *вул. Дніпрової Чайки, вул. Олени Пчілки, вул. Лесі Українки*.

Урбаноніми змішаного типу – це одиниці, мотивувальними для яких послугували одночасно і власні, і загальні назви. Ця група кількісно незначна (близько 20% від усіх аналізованих найменувань). Залежно від характеру урбаноніма виділяються одиниці, у складі яких апелятив виконує функцію уточнення, конкретизації, несе додаткову інформацію. Загальні назви узагальнюють інформацію про вчене або військове звання, титул, родинні зв'язки, героїчний учинок тощо. Граматичне оформлення і власної, і загальної назви в родовому відмінку однини або множини, наприклад: *академіка, генерала, гетьмана, маршала, князя, братів, героїв, родини (вул. Академіка Гришка, вул. Маршала Бірюзова, вул. Генерала Духова, пров. Родини Русових, вул. Братів Шеметів, вул. Героїв Крут, вул. Героїв Праці, вул. Князя Ігоря Святославича)*.

Проаналізовано три основні типи урбанонімів: 1) відапелятивний (48% від загальної кількості); 2) відантропонімний (41% від загальної кількості); 3) комбінований (11% від загальної кількості). Результати дослідження дозволяють зробити висновки щодо продуктивності відономастичного типу.

З боку зовнішньої структури урбаноніми репрезентовано однокомпонентними, двокомпонентними й багатоконпонентними структурами, серед яких продуктивними є однокомпонентні моделі. Двокомпонентні конструкції характерні для нейтральних урбанонімних назв і цифрових, де цифра переважно виконує допоміжну роль, виконуючи функцію деталізації, конкретизації. Спорадично вживаються багатоконпонентні структури.

Домінування однокомпонентних структур зумовлене дією закону збереження мовної енергії, економією, легкістю запам'ятовування та відтворення.

Однокомпонентні структури представлено «вид урбаноніма + іменник» або «вид урбаноніма + субстанівований прикметник: 1) у формі називного відмінка однини: *вул. Бузкова, вул. Благівісна, пров. Хрестовоздвиженський*; 2) у формі родового відмінка однини: *вул. Павлова, вул. Остроградського*; 3) у формі родового відмінка множини: *вул. Натуралістів, пров. Ткачів*.

Двокомпонентні структури представлено такими моделями: 1) вид урбаноніма + ім'я + прізвище: вул. Євгена Сверстюка, вул. Симона Петлюри; 2) вид урбаноніма + псевдонім: вул. Олени Пчілки, вул. Панаса Мирного; 3) вид урбаноніма + прикметник + іменник: вул. Небесної Сотні, вул. Революції Гідності; 4) вид урбаноніма + арабська цифра + іменник: 23-го Вересня, 2-а Лінія; 5) вид урбаноніма + іменник + аббревіатура: вул. Героїв АТО; 5) вид урбаноніма + ініціали + прізвище: бульвар В. Боровиковського.

Багатокомпонентні структури репрезентовано: 1) вид урбаноніма + ім'я + по батькові + прізвище: пров. Валерія Гасановича Германа-Шахли; 2) вид урбаноніма + титул + ім'я + по батькові: вул. Князя Ігоря Святославича; 3) вид урбаноніма + титул + частка + прізвище: вул. Графа фон Гарнієра; 4) цифра + іменник + іменник: вул. 1100-річчя Полтави.

Побудова урбанонімів м. Полтави відповідає таким структурним моделям:

1) вид вул. (подається у скороченому записі) або пров. (подається у скороченому записі), майдан, проїзд тощо, ім'я, прізвище в родовому відмінку однини на зразок вул. Йозефа Хмелевського;

2) вид вул. або пров., майдан, проїзд тощо, ім'я, по батькові, прізвище в родовому відмінку однини на зразок пров. Валерія Гасановича Германа-Шахли;

3) вид вул. або пров., майдан, проїзд, бульвар тощо, ім'я (у скороченому виді ініціали), прізвище в родовому відмінку однини на зразок вул. Піддубного;

4) вид вул. або пров., майдан, проїзд тощо, псевдонім у родовому відмінку однини на зразок вул. Остапа Вишні;

5) вид вул. або пров., майдан, проїзд тощо, учене звання, прізвище в родовому відмінку однини на зразок вул. Академіка Гришка;

6) вид вул. або пров., майдан, проїзд тощо, військове звання, прізвище в родовому відмінку однини на зразок вул. Генерала Духова;

7) вид вул. або пров., майдан, проїзд тощо, титул, ім'я, по батькові в родовому відмінку однини на зразок вул. Князя Ігоря Святославича;

8) вид вул. або пров., майдан, проїзд тощо, родинні зв'язки, прізвище в родовому відмінку множини на зразок вул. Братів Шеметів;

9) вид вул. або пров., майдан, проїзд тощо, порядковий числівник, власна назва в називному відмінку однини на зразок пров. 1-й Театральний.

Проаналізувавши урбаноніми за їхньою зовнішньою структурою, можемо констатувати, що структурна організація урбаноніма репрезентує однокомпонентну (3 моделі), двокомпонентну (5 моделей) і багатокомпонентну структуру (4 моделі), найбільш продуктивними є однокомпонентні урбаноніми, що у відсотковому значенні становлять 70%, утричі менша група – це двокомпонентні – 25%, найменш численна група – багатокомпонентні урбаноніми – 5%. Домінування однокомпонентних урбанонімів зумовлене легкістю запам'ятовування та відтворення, дією закону економії мовної енергії.

Проведене дослідження репрезентує об'єктивну картину морфологічного й неморфологічного способів творення урбанонімів м. Полтави. Високою продуктивністю відзначається лексико-семантичний спосіб творення (онімізація і трансонімізація), а також морфолого-синтаксичний спосіб (субстантивіація з одночасною онімізацією). У системі морфологічного способу творення засвідчено продуктивність афіксального творення, менш продуктивні основоскладання із суфіксацією, аббревіація. Структурна організація урбанонімної назви передбачає наявність двох необхідних компонентів: урбаноніма та номенклатурного покажчика. У перспективі доцільно зосередити увагу на лексико-семантичних, прагматичних особливостях урбанонімів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Галай О. Джерела і способи творення урбанонімів. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства: збірник наук. праць*. Ужгород, 2009. Вип.13. С. 33-37. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/22013> (дата запиту: 29.01.2020).
- Карпенко Ю. О. Онімізація і трансонімізація як словотвірний акт. *Шоста республіканська ономастична конференція: тези доповідей і повідомлень*. Одеса: ОДУ, 1990. С. 35-37.
- Карпенко Ю. Синхронічна сутність лексико-семантичного способу словотвору. *Мовознавство*. 1992. № 4. С. 3-10.

- Крупеньова Т. І. Лексико-семантичні та словотвірні особливості годонімів міста Одеси. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2015. № 16. С. 29–31.
- Лукаш Г. П. Трансонімізаційні процеси в конотонімії. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2014. № 7. С. 103–109.
- Ніколашина Т. Урбанонімний простір м. Полтави. *Співвідношення семантики і структури в системі мовних одиниць* : колективна монографія / М. І. Степаненко, Л. Ф. Українець, І. Г. Павлова та ін. ; за ред. М. І. Степаненка. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2018. С. 317–349.
- Подольская Н. В. Словарь русской ономастической терминологии. Москва : Наука, 1978. 323 с.
- Словник української ономастичної термінології / уклад. Д. Г. Бучко, Н. В. Ткачова. Харків : Ранок-НТ, 2012. 256 с.
- Сокіл Н. Мікропонімія Сколівщини : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Львів, 2007. 16 с.
- Яковенко М. В. Трансонимизация как ономастическая универсалия. *Λογος όνομαστικ*. 2009. № 1 (3). С. 6–8.

NIKOLASHYNA TETIANA

PECULIARITIES OF THE CREATION OF APPELATE-BASED AND ANTHROPONYMIC – BASED URBANONYMES OF POLTAVA

The article furtheres the peculiarities of of appellate – based and anthroponymic urbanonyms creation which firstly nominate a particular city object, reproduce the past and present image of the city and also capture the evolution of urban structures, and finally take up historical, sociocultural, linguistic and ethnic linguistic studies.

The development of the urban city space was affected by the cultural spiritual traditions of the capital of Ukraine, its administrative status, size, features of geographical location and landscape. The creation of new urban names used to be influenced and is influenced by its inhabitants as well as by its state policy. Urban names reflect the typological classification of the names of inner-city objects and determine its cultural, historical and estimated-qualifying nomination of Poltava urban space.

The most productive ways of creating urban names in Poltava are lexico-semantic with onimization of appellates and transonymisation of onyms, morphological-syntactic (substantiation with simultaneous onomastost, Lat.). The system of morphological method of creation of urban names is presented in affixed derivation, in rootcombination with suffixation, sporadically in abbreviation.

The three main types of urban names are appellate – based ones (48%), anthroponymic notions (41%), and combined ones (11%) are structured in one-component (3 models), two-components (5 models) and multicomponent structures (4 models). 70%, three times as small as the others is a group of two-components – 25%, the smallest group is multi-component one - 5%. One-component domination is caused by easy remembering and reproduction and also by the effect of the law to save speech energy.

Key words: urban; lexical-semantic way; morphological-syntactic; animation; transonymization; structural type; structural model.

REFERENCES

- Buchko, D. H., & Tkachova, N. V. (Comps.). (2012). *Slovník ukraínskoi onomastichnoi terminologii* [Dictionary of Ukrainian onomastic terminology]. Kharkiv: Ranok-NT [in Ukrainian].
- Halai, O. *Dzherela i sposoby tvorennia urbanonimiv* [Sources and methods of creating urban names]. Retrieved from <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/22013> [in Ukrainian].
- Iakovenko, M. V. (2009). *Tranonymizatsiia kak onomasticheskaia universaliiia* [Transonymisation as an onomastic universal]. *Λογος όνομαστικ*, 1 (3), 6-8.
- Karpenko, Yu. O. (1990). *Onimizatsiia i tranonymizatsiia yak slovotvirnyi akt* [Animation and transonymization as a word-forming act]. *Shosta respublikanska onomastichna konferentsiia* [Sixth Republican Onomastic Conference]: tezy dopovidei i povidomlen (pp. 35-37). Odesa: ODU [in Ukrainian].
- Karpenko, Yu. (1992). *Synkhronichna sutnist leksyko-semantichnoho sposobu slovotvoru* [Synchronic essence of lexical-semantic way of word formation]. *Movoznavstvo* [Linguistics], 4, 3-10 [in Ukrainian].
- Krupenova, T. I. (2015). *Leksyko-semantichni ta slovotvirni osoblyvosti hodonimiv mista Odesy* [Lexical-semantic and word-forming peculiarities of the city of Odessa]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriia: Filolohiia* [Scientific Bulletin of the International Humanities University. Series: Philology], 16, 29-31 [in Ukrainian].
- Lukash, H. P. (2014). *Tranonymizatsiini protsesy v konotonimii* [Transonymisation processes in conotonymy]. *Aktualni problemy filolohii ta perekladoznavstva* [Actual problems of philology and translation studies], 7, 103-109 [in Ukrainian].
- Nikolashyna, T. (2018). *Urbanonimnyi prostir m. Poltavy* [Urban space of Poltava city]. In M. I. Stepanenko (Ed.), *Spiivvidnoshennia semantiky i struktury v systemi movnykh odynyts* [The relation of semantics and structure in the system of linguistic units]: kolektyvna monohrafiia (pp. 317-349). Poltava: PNPU imeni V. H. Korolenka [in Ukrainian].
- Podolskaia, N. V. (1978). *Slovar russkoi onomasticheskoi terminologii* [Dictionary of Russian Onomastic Terminology]. Moskva: Nauka [in Russian].
- Sokil, N. (2007). *Mikrotoponimiiia Skolivshchyny* [Microtoponymy of Skolivshchyna]. (Extended abstract of PhD diss.). Lviv [in Ukrainian].

Отримано 09.12.2019 р.